

Universitätsbibliothek Paderborn

Ars Semper Gaudendi

Demonstrata Ex Sola Consideratione Divinae Providentiae Et Per
Adventuales Conciones

Laetitiae Perfectae Artificium In Conscientiae Recta Efformatione
inuentum, & per Adventuales Conciones expositum ac demonstratum

Sarasa, Alfonsus Antonius de

Antverpiae, 1667

§. III. Conscientiae bonae testimonio armatus, nullius hominis iudicium aut
magnum facit, aut etiam declinat. Contemnit autem peruersa de se lata
iudicia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11367

det ab amici irâ subitâ , pender denique ab incerto euentu, nec tamen raro & inusitato , tota vitæ tuæ gloria. Pendula est itaque vita tua : & quæ sic pender vita , trahitur profecto miserè , non ducitur. Quid verò dum sic angeris, humanæ quæ te circumstrepunt , & non tam tibi quàm fortunæ tuæ adulantium voces iuuerint ? aut quid delectationis poterit aliena laus conferre , si istud semper pendeat ante te , Ecquid dicent homines , si quis sim resciant ?

Futilis est laus humana nec delectat, cum ei Conscientia opponitur.

Hæc mecum dum meditatiùs expendo, tum verò me interrogo, an pro captandâ hominum gloriâ; aut etiam curando corpore per enormem licentiam, aut denique an vniquam operæ pretium sit, Conscientiâ reclamante, vitiis indulgere; cùm nullam mihi quietem ab eâ dandam non ignorem; mediosque inter triumphos, & populi gestientis applausus, omnem mihi sciam bonæ famæ & gloriæ comparatæ dulcedinem subtrahendam, miscendamque felle amarissimo? Ah miseri! quàm parum id perpendimus? & quæ perpendimus, quàm cautè dissimulamus? Alterum hoc naturæ peruersæ malum est: miseri sumus & infelices; & tamen miseri videri nolumus. Ridet sceleratus ille, ille sibi sui conscius; & risu, animi vlcus tegit: tegitur vlcus, sed non sanatur: exedit quin imò vires animæ, quæ, dum foris rident ora, intus mœrore conficitur. Sanè non rarò personata eiusmodi felicitas, morte ipsâ longè est grauior. Certè vt truculentiùs puniretur Cain, pro morte vitam accepit, vt ex D. Ambrosio nuper vidimus, ne supplicium Timoris euaderet, & *ne mors auferret ærumnam.*

22.

Tract. 10.
n. 22.

§. III.

Conscientiæ bonæ testimonio armatus, nullius hominis iudicium aut magni facit, aut etiam declinat. Contemnit autem peruersa de se iudicia.

Conscientia bona securitas.

TRistiora nunc euasimus: caliginem inquam & nebulas, quas aduersantis humanis laudibus Conscientiæ tormentum, menti obducit. Iuuat tamen perturbationibus his interfuisse tantisper; vt è nigris hisce nubibus, Conscientiæ boni sibi consciæ amenitas,

23.

mānitas, tantò clariùs eluceſcat. Itaque ſi rectè jam percipi-
tis, quanta ſit tempeſtas quæ ex Conſcientiæ teſtimonio, &
metu futuræ infamiæ, falſas inter laudes menti oboritur; videte
nunc ex aduerſo, quanta ſit animi, inter hominum opprobria
& calumnias conſtituti tranquillitas, qui Conſcientiæ ſolius lau-
de frētus, ipſe ſibi innocentia ſuæ ſententiam pronuntiat.

24. Primò enim, prodire audet in publicum, neque cuiuſquam
vultus exhorreſcit, qui ſuo non metuit ne pudore ſuffundatur.
Ubique, tum in foro, tum in compitis, tum in priuatis ædibus fron-
tem explicat, honeſti viri titulo gloriatur; & non abs re, & absque
metu. Fas ei per omne limen: litteras enim patentes innocentia
ſuæ teſtes, in fronte gerit exporrectas. Neque ſi opus eſt, aut
res ſic ferat, laudes ſuas celat, quas neminem ſcit poſſe ire in-
ficias. Alienis etiam laudibus tutus fruitur, iſſque ſolidè dele-
ctatur; vtpote Conſcientiæ ſuæ conformibus, eiufque ſigillo con-
firmatis. Scelera publica impunè coarguit; eaque ſi priuata
ſubditorum ſint, liberè corrigit & caſtigat, vt qui iis meminit
ſeſe minimè implicari. At verò quàm timidè, & quàm percuſâ

*Primò, inter
quoſuis ho-
mines agit
confidentor.*

Psal. 100.
v. 2. 3.

Profectò innocentem ſe cum Dauid noſſet, & *Perambularet in in-
nocentiâ cordis ſui in medio domus ſuæ*, tum fanè vti fateretur ipſe,

*Timidè a-
lium cor-
ripit qui
ſibi ſcelera
eſt conſcius*

ibid. v. 7.

perſequebatur in ſuis flagitia, ſecurusque ſui audebat publicè
proclamare: *Non habitabit in medio domus meæ qui facit super-
biam. Qui loquitur iniqua, non direxit in conſpectu oculorum meo-
rum.* Ecce, innocentis Dauidis oculos metuit procax os, nec eo
coram, in libidinem ſolitam audet erumpere. At poſtquàm in
Berſabææ formâ, oculos ſuos Dauid infecit, & perdidit; tum ſa-
nè oculos alienos ipſe metuit: & exprobrari tacitè ſibi ſcelus au-
tumat, tantùm cum videretur. Quid illi ad corrigenda in aliis
vitia erit animi, qui ſemper torquetur ſuis? Recti bonique ſibi
conſcius, ambagibus non indiget; laudat & laudatur, corripit
& caſtigat, ſine villo metu; & qualem ſeſe nouit intus, talem ſeſe
defœcato animo, & libero præfert foris.

hic n. 19.

Secundò, non Conſcientiæ ſuæ teſtimonio tantùm acquieſcit,
ſibi que applaudit domi; ſed, quod pulcherrimum eſt fiducia ge-
nus, omnes quotquot ſunt homines admittit, & actionum ſua-
rum patitur eſſe conſcios. Omnium inquam, præter eas quas na-
turalis pudor tegit, hominumque conſpectibus docet eſſe subtra-
hendas.

*Secundò
bona Con-
ſcientia pa-
titur a-
ctiones ſuas
videri.*

hendas. Neque verò judicari ab omnibus metuit, qui à nemine se dolet videri. Hoc verò est probum esse, & probitate suâ verè fortunatum. *Tunc felicem te esse judica*, inquit præclarè Seneca, *cùm poteris in publico viuere; dùm te parietes tui tegent, non abscon-* Sen. ep. 43.
dent: quos plerumque circumdatos nobis iudicamus, non vt tutius viuamus, sed vt peccemus occultis. Operæ pretium fuerit hominem Ethnicum audire de hâc re philosophantem eximiè. Ita pergit. *Rem dicam ex quâ mores æstimes nostros. Vix quemquam inuenies, qui possit aperto ostio viuere. Ianitores Conscientia nostra, non superbia opposuit. Sic viuimus, vt deprehendi sit, subitò aspicere. Quid autem prodest recondere se. & oculos hominum auertere vitare? Bona Conscientia turbam aduocat; mala, etiam in solitudine, anxia atque sollicita est. Si honesta sunt quæ facis, omnes sciant: si turpia; quid refert neminem scire, cum tu scias? O te miserum si contemnis hunc testem! Addere debuerat, O te felicem, omnibus te accusantibus, hoc solo teste si absolueris!*

Ingens est istud Liuij Drusi encomium, quodque Vellejus Paterculus, dum viri probitatem describit, minimè omittendum 46.
judicat virtutis argumentum. Cùm edificaret domum inquit, pro- Vellejus Paterc. l. 2. Hist.
mitteretque ei architectus, ita se eam edificaturum, vt libera à conspectu, immunis ab omnibus hominibus esset, neque quisquam in eam despicere posset: tu vero, inquit, si quid in te artis est, ita compone domum meam, vt quidquid agam ab omnibus perspici possit. Sibi confidentis animi magnificam profecto vocem! Quam tamen non sic intelligendam iudico, quasi si arcana omnia tam animæ, quàm rei familiaris, aut etiam publicæ negotia in aperto agenda sint; aut jam acta, publicè sint propalanda: tanta enim sinceritas, in graue possit cedere detrimentum; & quidem præter fas & æquum non rarò secreta panderentur. Verum prudentissimorum virorum hæc est, ni fallor, mens; hominem Conscientiæ suæ testimonio, actionisque fretum probitate, ita esse animo constitutum, si casu aliquo per fas aut nefas, id quod secretò est commissum, euulgaretur in publicum, minimè tamen perturbandus vt sit: cùm omnes, qui rem intellexerint, iudicaturi sint liquidò, non tantùm actum bene & ex æquo, sed iustum quoque fuisse quòd ageretur clanculùm. Multa certè agenda sunt clandestinè, multa paucis committenda, multa vni, multa nulli. Non tamen rectè id agitur, quod, si factum euulgetur, clam iis quorum

*Quomodo
secretas
quasdam
actiones
faciat is,
qui sibi
boni est
consciens.*

*Quanam
clandestinè
agenda sint.*

quorum non intereat factum fuisse meritò dispudeat. Siue vt aliis verbis mentem, & fortasse clariùs exponam; non bene celatur vlla actio, quam hominum oculis subducendam non statuit ratio & Conscientia. Hoc verò si iudicat, tum sanè clandestina non est improbè, quæ si casu aliquo fuerit in aperto, iudicanda est ab omnibus clandestinam esse debuisse, nec nisi iniuste potuisse propalari. Videri itaque vult Conscientiæ suæ in-nixus animus; & quæ videri non vult, videri tamen cum sic ca-sus feret, minimè timet.

27. Quid, quòd non tantùm oculos hominum non veretur, sed quòd & testes & censores vltro aduocat, gaudetque esse qui res suas penitiùs examinent, & perferentur? Quid enim? sanè non censores sese iudicat in domum admittere, sed innocentia suæ fu-turos testes. Egregiè fidentis animi inter emissitios oculos ver-santis securitatem, in Philosopho diuite deprædicat more suo Seneca. Diues vt sit, & omnium linguis quamuis im-petatur quisquis diuitiis affluit vir sapiens & probus, tamen Con-scientiæ suæ securus inquit, *Patrimonio per honesta quæsto, nec gloriabitur, nec erubescet. Habebit tamen etiam quòd gloriatur, si apertâ domo, & admissâ in res suas ciuitate poterit dicere: Quod quisque suum agnouerit, tollat. O magnum virum, optimè diuitem, si opus ad hanc vocem consonet; si post hanc vocem, tantundem ha-buerit. Ita dico, si tutus & securus scrutationem populo præbuerit; si nihil quisquam apud eum inuenerit quòd manus iniecerit, audacter & propalam diues est.* Addo ego, & verè diues est, qui diues est suo.

Boni sibi
consciui
non patiuntur
tantum,
sed & audet
se suaque
videri.

Sen. l. de
vitâ bea-
tâ c. 23.

28. Rectè dicit Seneca, habiturum eum etiam quò gloriatur, si ad examen publicum aduocetur; nam quot admiserit scrutato-res, tot è domo suâ emittet testes innocentia & gloria suæ præ-cones. Deinceps enim homo modestus, recti appetens, & ab-stinens alieni, publico censorum audiet testimonio, qui antè, suo tantùm fruebatur. O quanta est illa viri boni delectatio, ita vixisse, vt à nemine aut falsi, aut malæ fidei, etiam discussis om-nibus, jure possit reprehendi. Sanè hæc D. Pauli est gloria, te-stimonium nempe Conscientiæ, *quòd in sinceritate Dei & in sim-plicitate cordis, & non in sapientiâ carnali conuersatus sit in hoc mundo.* Candida res est sincerus animus; & vt gaudeat, sibi sufficit. Diues sum; meis fruor: neminem circumueni, decepi

Quanta
hæc homi-
nis probi
selicitas!

2. ad. Cor.
s. v. 12.

neminem: fidem si dedi, fidem præstiti: aliena, dum debui, curavi ut mea; neque meo quidquam accessit ex alieno: munere meo defunctus sum, fide prorsus optimâ. Fortunatum te quisquis hæc ex vero dicis! Partis fruiere; tuis felix. Delicias faciet frustum panis, quem Conscientia tuum asserit. Verùm istud planè non intelligo, quid delectationis tandem conferant vina etiam meracissima, quæ Conscientia tibi testatur, non tam ex vis expressa, quàm ex viduarum & innocentium venis per falsimonia, periuria, & fraudem extorta, in tuas mensas defluxisse. An scriniorum scrutationem populo securus præbeat, qui talem rerum suarum Conscientiam habet domi? Haud equidem reor. Et tamen omnia iudicio committet publico, qui vir est frugi. At quâ fiducia? nullâ, nisi quam sibi præstat conscia recti mens. Idcirco. *Beata planè, inquit Ambrosius, vitæ honestas, quæ non alienis æstimatur iudiciis, sed domesticis percipitur sensibus, tamquam sui iudex.*

D. Ambr.
l. 2. offic.
c. 1.

*Tertiò benè
sibi cõsciis
contemnit
sese cõdem-
nantium
diçleria,*

Tertiò denique, cùm non tam benè agatur cum humano genere, ut optima quæque cunctis placeant; neque desint tam peruersi, quibus nihil tam est volupè quàm virtutem arrodere; contra malefana hæc iudicia, imperterritam sese præbet recti Conscientia: ijsque se præcingit armis, quibus obtrectantium morsus, obloquia criminantium, invidentium contumelias, contemnentium se diçleria, & facile eludat, & non sine animi voluptate derideat. Arma hæc, si quæ sint, quæris, jam dixi non alia esse, nisi simplicem Conscientiæ sententiam, statuentis id te esse, quod ipsa suo declarat & obsignat testimonio: cætera habenda pro nullis quæ huic contraria circumferuntur iudicia. Neque verò si communes vulgè laudes nihil quidquam tibi conferunt bonæ rei, dum mali te Conscientia coarguit; quidquam etiam tibi demperint obtrectantium importunæ voces, si Conscientia pro te stat. Bonum te Conscientia pronuntiat, tibi que calculum album adjicit: bonus profectò es, etiamsi præ invidiâ mundus pereat, & totus quinimò inuertatur orcus. Quid enim? An alium te dicta facient aliena, ab eo qui reipsâ es? aut alius es, quàm quem te esse testatur Conscientia? Quid igitur agendum est, maledicorum linguis vndique exposito, sibilisque impetito? Id quod insanorùm ergastula prætergredienti vsuuenit. Rident hominem mentis compotem malè fermentata capita; sibilis excipiunt, eique pudenda etiam

29.

*Et deridet
ut insana.*

etiam crimina ob os obijciunt : nec tamen his mouetur hospes ; ridet quinimò festiua de se iudicia, nec quidquam cuiquam irascitur : insanos enim cogitat de suo loqui. At quid si perturbetur ? quid si in iram frontem contrahat, vt stultis illis obturet os? Tum certè ego, ex insanorum consortio, cerebri intemperiem contraxisse eum dixerò, & simili dignum ergastulo. Quid enim cuiusquam interest, quid insanus quis garriat, cujus stultum esse iudicium constat tibi? Inter falsum verò & insanum, quid quæso est interualli, si neutrum veritati est conforme? quinimò, hoc ipso insanum est. Idcirco inquit, præclare Ambrosius: *Benè sibi conscius falsis non debet moueri; nec æstimare plus ponderis in alieno esse conuictio, quàm in suo testimonio.* Rectè. Nemo enim de rebus melius iudicat, quàm qui gerendis interfuit, & quidem solus.

D. Amb.
l. i. offic.
c. 5.

30. An ergo nulla omnino, pensanda sunt aut æstimanda hominum iudicia? Sanè ad hæc respondimus Tractatu 9. §. 2. fusè satis. Breuibus nunc iterum assero, in rebus agendis quæ commercium humanum spectant, non esse negligenda hominum iudicia, mores ciuitatis, consuetudines Reipublicæ: non enim prudentis est hominis heteroclitia pro suo genio sectari, aut contra torrentem sapere, & suo iudicio actiones publicas passim vsitatas velle dimetiri & corrigere. Cedendum in his est vulgi opinionibus, quæ nihil præferunt inhonesti. Sic veste patriâ vititur sapiens, salutationes adhibet vsitatas, sermone vulgari loquitur, neque quidquam aut in conuiujs, aut in colloquijs amicis profert, nisi quod communem morem sapiat. In agendis itaque rebus, iudicia humana, adeò contemnenda non sunt, vt sine impudentiâ notâ, ab ijs, sapientis hominis officia dissentire non possint. At verò de rebus actis, bonæne an fuerint, an malæ; bonâ inquam, aut malâ fide præstitæ; ac proinde laude dignus an sis an vituperio; id verò nullius est iudicare, nisi solius Conscientiæ. Hæc si te laudat, si criminis te absoluit, ride tum sanè peruersa hominum de te iudicia, & tuo contentus vive hilariter.

Quæ hominum iudicia sint æstimanda.

31. Quid ergo? an calumniantium ora obtundere non sit fas? an famam propugnare non liceat, quâ nihil vita humana habet pretiosius? & quid si id maior Dei gloria, aut viuendi necessitas iure expostulet? Scio ego ista; nec est quod rem hanc vrgeas, quam fateor non tantùm esse licitam, sed & sæpè necessariam adeò, vt nominis sui famæque defensio, sine crimine negligi non possit.

Fama non negligenda, sed magis æstimanda Conscientiâ.

Verùm id non ago nunc. Istud cùm Senecâ, quod ad rem meam facit, iam moneo: *Conscientiam magis quàm famam attende. Falli namque sepè poterit fama, Conscientia numquam.* Aliterutrus itaque si facienda est iactura, potior est famæ quàm Conscientiæ. illius enim diuturna non est, huius verò vix potest reparari. Et passim id video euenire, vt qui Conscientiæ passus est naufragium, ferius ocius, aliquando tamen viri boni nomen omittat, quantumcumque famæ captandæ expandat vela, hominumque iudicia per fallacias & artificia studeat interpellare & decipere. Contra verò qui Conscientiâ suâ probus est, boni viri famam tandem recuperat, quantumcumque obrectantium conuitiis infracta fuerit & disturbata.

Sic viuendum, vt visa probitas calumniatori pudorem imiciat.

Itaque humana de te iudicia, nec expete magnopere si sint 32. fausta, nec expatuesce si aduersa. Tantùm, quòd D. Petrus grauius monet, sic semper agite, vt *parati semper sitis ad satisfactio-* 1. Petr. 3. nem omni poscenti vos rationem, de eâ que in vobis est spe. Sed cum *modestia & timore,* (id est reuerentiâ) *Conscientiam habentes bonam: vt in eo quod detrahunt vobis, confundantur qui calumniantur vestram bonam in Christo conuersationem.* Confunditur enim quidquid falsum est; neque gloriofius calumnia vindicatur, quàm dum reprehenditur. Itaque cum D. Paulo tui securus admodum istud asserere, *Gloria nostra hæc est, testimonium Conscientiæ nostræ.* Alij gloriam foris captent, ego eam domi possideo. Stabit pro testimonio à se dato Conscientia, & clientem suum apud homines propugnabit. Interim quidquid inuidia deblateret, ita porrò agendum tu Conscientiam sequere; ex eius dictamine age omnia; & illa suis laudibus plausum dabit, quò sincerè liceat delectari: illa præstabit pectus impavidum, sic vt opprobria quæ euitari non possunt, habiturus sis contemptui: certus interim reparandam penitus famam detractam injuriâ, aut in hac vitâ, aut si hoc non datur, indubiè saltem illo die, quò *veniet Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium.* Et tunc laus erit unicuique à Deo, & quidem conformis illi, quam pro secreto tribunali, Conscientiâ sibi dedit. 2. ad Cor. 1. v. 12. 1. ad Cor. 4. v. 5.